

Luonnos hallituksen esitykseksi digitaalista henkilöllisyyttä koskevaksi lainsäädännöksi

Johdanto, tausta, tavoitteet

Johdanto

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoanne luonnoksesta hallituksen esitykseksi digitaalista henkilöllisyyttä koskevaksi lainsäädännöksi.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista sekä laki digitaalisesta henkilöllisyydestä. Lisäksi vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annettua lakia, väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annettua lakia, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annettua lakia, henkilökorttilakia, passilakia sekä hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi.

Tausta

Valtiovarainministeriö asetti 8.10.2020 hankkeen digitaalisen henkilöllisyyden ja sen hyödyntämistapojen kehittämiseksi (VM161:00/2020). Hanketta edeltävän virkamiesvalmistelun pohjalta on pidetty tarpeellisenä, että hankkeen aikana kehitetään toimintamalli ja tuotetaan tarvittavat ratkaisut, joiden avulla valtion takaama digitaalinen henkilöllisyys voidaan tarjota digitaalisena henkilöllisyydestä yksilön käyttöön erilaisissa asiointitilanteissa. Lisäksi hankkeen tavoitteena on laajentaa yhteistyössä henkilötunnuksen uudistamisen hankkeen kanssa ydinidentiteetin kohderyhmää niistä henkilöistä, jotka tällä hetkellä rekisteröidään väestötietojärjestelmään.

Hankkeen piirissä on syksyn 2021 aikana suunniteltu digitaalisen henkilöllisyyden palveluita sekä digitaalista henkilöllisyydestä. Tämän työn pohjalta on valtiovarainministeriössä valmisteltu hallituksen esitysluonnos sellaisesta lainsäädännöstä, jota digitaalisen henkilöllisyyden hankkeessa suunniteltujen ratkaisujen tuottaminen ja käyttöönotto edellyttävät. Valtiovarainministeriö on 23.6.2021 asettanut myös hankkeen piirissä toimivan digitaalisen henkilöllisyyden lainsäädäntöryhmän ja vaikutusarvioinnin alatyöryhmän, jotka ovat osallistuneet hallituksen esityksen luonnoksen valmisteluun. Lausuntopyyntöä kohteena oleva hallituksen esityksen luonnos on kuitenkin valmisteltu keskeisiltä osin virkatyönä valtiovarainministeriössä.

Tavoitteet

Ehdotuksella on tarkoitus mahdollistaa digitaalisen henkilöllisyydestä sekä ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen tuottaminen ja käyttö. Kyse olisi uusista digitaalista asiointia tukevista mobiilisovelluksista, joita poliisi ja Digi- ja väestötietovirasto tuottaisivat vahvistettujen henkilötietojen osoittamiseksi. Digitaalinen henkilöllisyydestä toimisi myös henkilöllisyyttä osoittavana asiakirjana. Laki Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista sisältäisi säännökset digitaalisen henkilöllisyyden tietojärjestelmästä, joka toimisi sekä digitaalisen henkilöllisyydestä että ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen perustana. Lisäksi esityksellä mahdollistettaisiin vaihtoehtoinen tunnistusväline sellaisille henkilöille, jotka eivät halua tai voi käyttää mobiilisovellusta. Tunnistusväline toimisi julkisen sektorin sähköisessä asiointissa ja sen myöntäisi Digi- ja väestötietovirasto.

Esityksen yhtenä erityisenä tavoitteena on rakentaa edellytyksiä henkilön itsensä toimesta tapahtuvaan henkilöön itseensä liittyvien viranomaisten vahvistamien tietojen jakamiseen (ns. itsehallittava identiteetti, Self-sovereign identity). Tavoitteena on ensivaiheessa mahdollistaa tiettyjen henkilöllisyyttä koskevien tietojen esittäminen henkilön itsensä toimesta, sekä luoda pohjarakenteet ja käytännöt itsehallittavien viranomaistietojen esittämiseksi, jotta kehitystä voidaan viedä eteenpäin tulevaisuudessa.

Lakiehdotukset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.

Linkit

<https://vm.fi/hanke?tunnus=VM092:00/2021> - Hankesivu: Digitaalista henkilöllisyyttä koskevan lainsäädännön valmistelu

Liitteet

-

Aikataulu, vastausohjeet, valmistelijat**Aikataulu**

Kirjalliset lausunnot pyydetään toimittamaan lausuntopalvelu.fi:n kautta viimeistään 8.4.2022 kello 16.15 mennessä.

Vastausohjeet vastaanottajille

Lausunnot pyydetään antamaan vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuun lausuntopyyntöön. Lausunnon antaakseen vastaajan tulee rekisteröityä ja kirjautua lausuntopalvelu.fi:hin. Tarkemmat ohjeet palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelu.fi:n sivulta Ohjeet > Käyttöohjeet. Lausuntoa ei tarvitse lähettää erikseen sähköpostitse tai postitse.

Kaikki annetut lausunnot ovat julkisia ja ne julkaistaan lausuntopalvelu.fi:ssä. Lausuntoja voivat antaa myös muut kuin jakelussa mainitut tahot.

Lausuntopalautteen käsittelyn helpottamiseksi valtiovarainministeriö pyytää, että lausunto jaotellaan pyynnössä ilmoitettujen väliotsikoiden mukaisesti. Osa kysymyksistä on kuitenkin kohdennettu tietyille toimijoille, eikä kaikkiin kysymyksiin ole tarpeen vastata. Lausunnon antaja voi valikoida kokonaisuudesta itselleen tarkoituksenmukaiset teemat.

VAHVA-järjestelmää käyttävien ministeriöiden on muistettava arkistoida vastauksensa myös VAHVA-järjestelmään tunnisteella VN/18505/2021.

Valmistelijat

Lisätietoja antavat erityisasiantuntija Emilia Laitala (+358 295 530 517, Emilia.Laitala@gov.fi) sekä lainsäädäntöneuvos Maarit Huotari (+358 295 530 518, Maarit.Huotari@gov.fi).

Väliotsikot & kysymykset

Kommentit esityksen tavoitteista ja ehdotetuista ratkaisuista yleisesti

Kommentit yleisesti esityksen tavoitteista ja ehdotetuista ratkaisuista

Kommentit digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta

Kommentit ulkomaalaisen digitaalisesta asiointivälineestä

Kommentit luonnollisen henkilön tunnistusvälineestä

Kommentit ehdotetusta toimintamallista ja viranomaisten tehtävistä palveluiden tuottajina

Esitysluonnokseen sisältyvät säädösehdotukset ja niiden perustelut

Kommentit hallituksen esityksen luonnoksesta sekä esitetystä sääntelystä yleisesti

Kommentit ehdotuksesta Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista annettavaksi laiksi

Kommentit ehdotuksesta digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta annettavaksi laiksi

Kommentit muuhun ehdotettavaan lainsäädäntöön

Kommentit henkilötietojen käsittelyä koskevista sääntelyratkaisuihin sekä tietosuojaa koskevista kysymyksistä

Kommentit esityksen perustuslakia ja säätämisympäristöstä koskevista kysymyksistä

Kommentit esityksessä esitetystä alustavasta kilpailuoikeudellisesta arviosta

Kommentit muista esitykseen ja sen valmisteluun liittyvistä oikeudellisista kysymyksistä

Vaikutusten arviointi

Kommentit vaikutusten arvioinnista yleisesti

Kommentit taloudellisista vaikutuksista

Kommentit vaikutuksista viranomaisten toimintaan

Kommentit muista yhteiskunnallisista vaikutuksista ja ympäristövaikutuksista

Millaisia vaikutuksia ehdotetulla sääntelyllä olisi oman organisaationne tai toimialanne näkökulmasta?

Kohdennetut kysymykset vaikutusten arvioinnin tarkentamiseksi jatkovalmistelun aikana (lausunnonantaja voi valita itselleen soveltuvat teemat)

Julkishallinnon toimijoita pyydetään arvioimaan, millaisia määräraha-vaikutuksia (esimerkiksi järjestelmäkustannuksia tai henkilöstökustannuksia) esitetyllä lainsäädännöllä ja ratkaisulla arvioidaan olevan organisaatiossa sekä ottamaan kantaa ovatko muutokset hoidettavissa nykyisten määrärahojen puitteissa vai vaativatko ne lisämäärärahoja.

Kiellettyä valtiontukea ja kilpailuneutraaliteettia koskevia kysymyksiä on käsitelty valmistelun aikana, mutta näitä kysymyksiä ei ole kyetty arvioimaan tyhjentävästi. Miten arvioisitte näitä kysymyksiä ja miltä osin esitettyä arviota olisi erityisesti tarkennettava? Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotuksilla olevan kilpailulle sekä olemassa olevien että tulevaisuudessa kehittyvien palveluiden näkökulmasta?

Vastaavatko suunnitellut ratkaisut asiointipalveluiden tarpeeseen?

Miten arvioitte ehdotusten vaikuttavan tunnistuksen hyödyntäjien toimintaan, esimerkiksi asiointipalveluiden tarjoajiin? Onko ehdotuksella vaikutuksia esimerkiksi sähköisen tunnistamisen käyttöön, liiketoiminnan kannattavuuteen tai investointien tarpeeseen?

Millaisia teknisiä toteutuksia tai hankintoja digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja/tai ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen hyödyntäminen osaltanne tai toimialallanne edellyttäisi

sähköisessä ja/tai käyntiasioinnissa? Miten tämä vertautuu tunnistuspalveluiden ostoon luottamusverkoston toimijoilta?

Mitä vaikutuksia digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja/tai ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen tarjoamisella yksityisen sektorin käyttöön on nykyiseen tunnistuspalveluiden hankintaan luottamusverkoston palveluntarjoajilta?

Onko esityksellä vaikutuksia uusien yksityisen sektorin tunnistusvälineiden tai -palveluiden tarjonnan syntyamiseen luottamusverkostossa tai sen ulkopuolella?

Millä tavoin arvioitte esitettyjen ratkaisujen vaikuttavan nykyisten vahvan sähköisen tunnistamisen palveluntarjoajien liiketoimintaan? Onko tähän vaikutusta sillä, missä määrin ja kuinka kauan palveluntarjoajille maksettaisiin tunnistustapahtumista julkisen sektorin palveluihin tai sillä, onko digitaalinen henkilöllisyystodistus luottamusverkostotoimijoiden hyödynnettävissä maksutta?

Millä tavoin arvioitte ehdotusten vaikuttavan ulkomaisiin yrityksiin ja asiointipalveluihin?

Miten esitetyt ratkaisut ja ehdotettava sääntely vastaavat erityisryhmien tarpeisiin erilaisissa asiointitilanteissa? Onko yhdenvertaisuus otettu riittävästi huomioon?

Arvioitko, että hankkeessa esitetty ratkaisu parantaa alle 15-vuotiaiden mahdollisuuksia sähköiseen asiointiin? Mahdollistavatko ratkaisut sen, että asiointipalvelut voivat halutessaan huomioida palvelussaan henkilön iän? Onko alaikäisten asiointimahdollisuuksien mahdollisella laajenemisella vaikutuksia asiointipalveluiden tuottamiseen?

Millä tavoin arvioitte, että esitys vaikuttaa ulkomaalaisten henkilöiden mahdollisuuksiin käyttää asiointipalveluita Suomessa tai ennen maahan saapumista? Millaisia vaikutuksia esityksellä on työntekijöiden liikkuvuuteen?

Onko tietoturvallisuutta ja tietosuojaa koskevat kysymykset mielestänne otettu riittävästi huomioon esitetyissä ratkaisuissa ja ehdotetussa sääntelyssä?

Muut kommentit